

Fíovo čtení

PhDr. Kamila Balharová – ZŠ Tábořská, Praha 4

Kniha „Fíovo čtení“ vznikla pro děti, kterým se nedařilo čtení genetickou metodou, kterou se učily ve škole. Při ní se učí číst po jednotlivých písmenech, která spojují rovnou ve slova. Často se jednalo o děti, které měly problémy s rozvojem sluchového vnímání, nešlo jim složit slovo z jednotlivých písmen. Tyto děti sice poznaly všechna písmena, ale na složení delšího slova jim nestačila sluchová paměť.

Všichni víme, jak je důležité naučit dítě číst a rozumět textu. Když mu to tedy nejde, měli bychom hledat způsoby, ve kterých se dítěti bude dařit. Jeden z postupů, který se mi osvědčil v praxi, přináší i tato knížka. Jedná se o přechod ze čtení po jednotlivých písmenech na nácvik techniky čtení po slabikách. Otevřená slabika bez skupiny souhlásek obsahuje pouze dvě písmena, a vyžaduje tedy i menší námahu pro sluchovou paměť. Proto právě takovými slabikami v této knížce začínáme.

Cílem je dítěti ukázat jinou techniku čtení a vyzkoušet, zda by mu nešla lépe, a nepomohla mu tak překonat jeho obtíže. Kniha obsahuje úkoly zaměřené na postupné zvládnutí techniky čtení. Doporučuji navíc pro porozumění slovům cvičit s dítětem tak, že se čtenými slovy vytváří věty.

Každá lekce (označená jako Fíovo čtení 1–24) je koncipována jako týdenní cvičení rozdělené na malé části – dny. Dodržuje se pravidlo, že méně je někdy více. Ke sloupečku slov jsou přiřazené úkoly. Celý týden se plní stejné úkoly, ale vždy s jinou skupinou slabik nebo slov. Je to proto, že opakováním dítě získává jistotu. Dítě, které má problém se čtením, se mu spíše vyhýbá.

Potřebujeme ho ke čtení motivovat. Proto jsou úkoly jenom dva nebo tři. Po týdenním opakování se přechází k nové lekci, a tím se změní i úkoly. Dítě tak nejen získává postupně zkušenost se čtením po slabikách, ale může navíc získat pocit, že čtení je i zábavné. Dalším motivačním prvkem je i to, že po dobu cvičení má dítě rodiče jen pro sebe, užívají si to většinou oba.

Často se stávalo, že mi rodiče říkali: „Když my čteme pravidelně. Každý den i hodinu, a ono nám to nejde.“ Dítě bylo ze čtení unavené a už ani číst nechtělo. V tomto případě pomáhalo motivačně právě to, že najednou čtení ubylo. Nejprve potřebujeme dítě pro čtení získat. Dát mu zažít úspěch.

Úkoly provádí rodič s dítětem **každý den v týdnu**. Pro každý den je určený jeden sloupeček nadepsaný například 1. den – viz obrázek. **Čtení je nutné pojímat jako hru!** U každého čísla lekce je napsáno, co vše je možné se slabikami a slovy při čtení dělat. Každý den má dítě spolu s rodiči splnit dva nebo tři úkoly, byť s malým počtem slov uvedených ve sloupečku. Postupně si vybarvuje i obrázek, který stránku doprovází. Vybarvování slouží jako odměna za vykonanou práci, ať už se dařila, či nikoli. Pokud dítě nerado vybarvuje, je vhodné po něm chtít alespoň, aby v něm vybarvilo

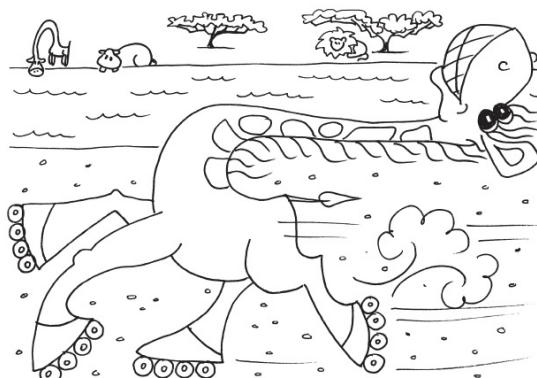

Fíovo čtení 2 / pokračování

Tečka, čárka – knoflík, tužka

Dojdi si pro slabiky

B						
1. den	2. den	3. den	4. den	5. den	6. den	7. den
gi – fu	by – ca	ži – ži	že – za	co – by	ři – ví	tů – čí
bí – du	tů – ji	gi – fi	ve – se	jú – no	šu – dé	mu – ti
do – la	ku – lá	mů – lý	tá – né	ti – ty	no – mo	ba – bé
pa – se	dé – ři	fy – chů	mé – já	ca – nu	he – zů	ke – ná
ře – pa	ti – no	tů – pi	do – sí	tů – cá	tu – na	bé – bu
by – la	gu – la	na – po	ze – má	ku – la	po – já	bo – na
ši – je	dá – ke	gu – my	dá – do	ši – dé	ji – já	lí – čí

jedinou věc a o obrázku si s rodiči povídalo. Společně si obrázek popisují. Každý – rodič a dítě – může říci jednu větu.

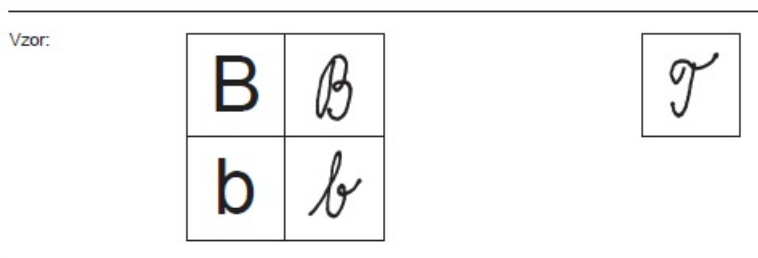
Kromě plnění úkolů je nezbytné, aby rodiče každý den / večer dítěti četli a společně si o čteném povídali. Je jen na nich, zda budou číst po splnění úkolů, nebo si tuto chvíli vychutnají večer při ukládání dítěte ke spaní.

Kniha je rozdělena do několika částí s postupně se zvyšující náročností:

- písmena,
- slabiky otevřené,
- slova tvořená ze dvou otevřených slabik,
- slova tvořená ze tří otevřených slabik,
- jednoslabičná slova s uzavřenou slabikou,
- slova tvořená kombinací otevřené a uzavřené slabiky,
- slova s dvojhláskou ou,
- slova dvojslabičná se skupinou souhlásek na začátku slova,
- slova jednoslabičná se skupinou souhlásek na začátku slova a uzavřenou slabikou,
- slova dvojslabičná se skupinou souhlásek uprostřed slova.

Pojmenování procvičované dovednosti lze najít na stránce vpravo nahoře. Pokud by některá dovednost potřebovala delší čas, než je uvedeno ve Fíově čtení, lze využít Novákovy tabulky. Doporučuji je však doplnit hravými úkoly podobně, jako je koncipovaný Fí. Jinak pouze nácvik techniky čtení děti brzy přestane bavit.

První část – **Fí si hraje s písmeny** – se věnuje procvičení všech tvarů písmen. V genetické metodě se začíná s poznáváním jednoho tvaru písmene – s velkými tiskacími písmeny. Protože se děti učí jen jeden tvar, dokážou rychle číst celé smysluplné texty, což je motivuje ke čtení. O to více je ale dítě s problémem se čtením demotivováno neschopností vyrovnat se spolužákům. S ostatními třemi tvary písmene se děti v rámci genetické metody seznamují až po zvládnutí všech kapitálek – velkých tiskacích písmen.

Ve Fíově čtení začínáme s procvičováním vybavování všech čtyř tvarů písmen – malého a velkého, tiskacího i psacího. Vše se děje formou hry.

Záložka na čtení

Některé děti se dobře neorientují na stránce. Nedokážou zaměřit svůj zrak na cíl – v tomto případě na slabiku. Proto je vhodné po dobu nácviku používat při čtení záložku. Mé zkušenosti ukazují, že usměrnění a vedení očních pohybů prostřednictvím záložky bylo užitečné všem dětem. V okamžiku, kdy má dítě pocit, že záložku nepotřebuje, není třeba ho do používání nutit. Stejně dobře si může ukazovat prstem, pravítkem, jinou záložkou, nebo už dokonce záložku nepotřebuje.

Úkoly

Aby bylo čtení zábavnější, doprovází ho další úkoly. Někdy může mít dítě dokonce pocit, že při plnění úkolů vlastně ani nečte. Není to však pravda. I když má například za úkol opsat slova, pro která si někde chodí či běhá, musí si nejprve slovo přečíst, aby ho někde jinde mohlo napsat. Podobně u hry pyramida, kdy dítě dává rodiči hádat slovo. Také si ho musí nejprve přečíst. Při hře si navíc neustále procvičuje postavení jednotlivých hlásek ve slově, neboť musí určit, zda rodič uhodl písmeno, které se ve slově nalézá, či neuhodl. Tím dítě cvičí analýzu (rozklad) slova na jednotlivá písmena. Tuto dovednost potřebuje hlavně při psaní, aby napsalo slovo správně a nevynechalo nebo nepřehodilo některé písmeno.

Protože se úkoly opakují, jsou návody k nim na začátku knihy. Všechny úkoly jsou zde pro lepší orientaci řazeny abecedně – každý úkol má svůj název. Na jednotlivých stránkách jsou už pouze jejich názvy. Rodiče se vždy mohou znovu podívat na začátek knihy, pokud si nejsou jisti tím, co si mají pod názvem představit.

Poznámka: Stejně jako technika čtení je důležité i porozumění textu. Protože pro nácvik používáme nejprve jen slabiky a poté jednotlivá slova, mělo by dítě ze slov vytvářet věty. Jen tak je možné se ujistit, že slovům bezpečně rozumí. Jeho myšlení lze rozvíjet i tím, že společně s rodičem hledá ještě i jiný význam nebo tvar slova a vytváří další věty.

Tvořiví učitelé i speciální pedagogové jistě najdou další uplatnění Fiova čtení ve své praxi. Hodně radosti při práci s touto publikací jim přeje autorka.

Doporučené zdroje

BALHAROVÁ, K. *KamiNet: Sluchové vnímání – počet, rytmus*. Dostupné on-line:
<http://www.kaminet.cz/napravy/zvuky/index.php>

BEDNÁŘOVÁ, J. *Zrakové vnímání Optická diferenciacie I*. Praha: Dyscentrum, 2011.

MICHALOVÁ, Z. *Základy čtení I*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2005. 2. vydání

MICHALOVÁ, Z. *Základy čtení II*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2002. 1. vydání

NOVÁK, J. *Čtenářské tabulky*. Litomyšl: nakl. Augusta, 1998. 3. vydání, upravené.